

VÁLASZ

Vastag Gyula, MTA doktora opponensi véleményére

Tiszta szívből köszönöm opponensem érdeklődését és kitartó munkáját az értekezésem témájával kapcsolatban. Véleményem szerint az MTA Doktori Tanács nem véletlenül választott olyan bírálót a IX. osztályról, aki meglehetősen jártas a kvantitatív módszerek alkalmazásában, hiszen disszertációm egyik hangsúlyos jellemzője az ilyen eljárások alapján történő elemzés és értékelés.

Egyúttal köszönöm azt is, hogy nem kedvetlenítette el, sőt kifejezetten pozitívan értékelte a disszertációm retrospektív jellegét. Erről tanúskodik bírálatainak bevezető mondata, miszerint „a doktori értekezés Tóth József közel három évtizedet átölelő tudományos életművének teljes körű, olvasmányos feldolgozását tartalmazza egy akadémiai kutatási és gyakorlati szempontból kiemelt jelentőségű területről.”

Az értékelés **első** kritikus megjegyzése arra vonatkozik, hogy – bár a „sertéspiaci viszonyokkal foglalkozó három fejezet (2.5.5, 2.5.6, és 2.5.7) nagyszerű példája az empirikus adatokon alapuló regressziós elemzésnek és az elemzési eredményeknek a gyakorlathoz kötődő magyarázatának” és „az adatok és az elemzések majd két évtizedes távlatból visszanezve is „üdítőek” és lényegre törőek”, mégis csak szükséges lenne egy jelenkori hasonló vizsgálat elvégzése. Ezzel az értékeléssel teljes mértékben azonosulni tudok. Az elmúlt több, mint két évtized és a közben lezajlott infokommunikációs technológiai fejlődés óhatatlanul magával hozta a piaci viszonyok átláthatóságának ugrásszerű javulását, így az információs aszimmetriából fakadó elkerülhetetlen torzulások valószínűleg jelentősen csökkentek a termékpálya mentén.

Opponensem **második** hiányérzete arra vonatkozik, hogy a disszertáció negyedik fejezetében alkalmazott OCRA (Operational Competitiveness Rating Analysis) nemparaméteres modell, amit a húsipari versenyképesség becsléséhez használtam, nem kapott elegendő argumentumot a kiválasztásnál. Bírálóm teljes joggal veti fel ezt a szempontot. Ugyanakkor alá szeretném húzni, hogy kutatói pályafutásom során sohasem az átlaghoz való igazodás, hanem mindig az új lehetőségek vonzottak. Ilyen lehetőségnek tűnt számomra az OCRA módszer alkalmazása, ami azt megelőzően, hogy én alkalmaztam, csak néhány irodalmi forrásban volt fellelhető. Egyúttal fontosnak tartom megjegyezni, hogy a legújabb MCDM módszerek között változatlanul evidenciában tartják és ajánlják a módszer alkalmazását (lásd: Chakraborty, Shankar & Chatterjee, Prasenjit & Das, Partha. (2023). Operational Competitiveness Rating Analysis (Ocra) Method. 10.1201/9781003377030-14).

A bírálóm 5. fejezetre (regionális borvidéki klaszterek) vonatkozó **harmadik** kritikája az, hogy az adatok kb. két évtizeddel ezelőtti viszonyokat tükröznek és azóta jelentős változások történtek a boriparban. Bírálatait teljes mértékben elfogadom, csupán a disszertációm visszatekintő jellegére és a múlt feltárásának igényére tudok ezzel kapcsolatban hivatkozni.

Ugyanehhez a fejezethez kapcsolódik opponensem **negyedik** kritikai észrevétele, miszerint nem foglalkozom kellő módszertani megalapozottsággal sem a kiugró-, sem pedig a hiányzó értékekkel a 119 megfigyelést borvidéki tartalmazó mintával kapcsolatosan. Teljes mértékben elfogadom ezt a kritikát is. Egyúttal azonban szükséges megjegyezni, hogy az adatgyűjtés nem teljesen sztenderd körülmények között zajlott le, hiszen a kérdőíveket a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa osztotta szét az egyes borvidékek között és a kérdezőbiztosok saját hatáskörben (nyilván a kényelmi mintavétel hangsúlyos alkalmazása mellett) végezték az adatfelvételezést. Így a kiugró- és hiányzó válaszok értékelése eleve nehézségekbe ütközött és a reprezentativitás nehezen volt biztosítható. Ugyanakkor a válaszok túlnyomó többsége az elemzésben megfogalmazott téziseket messzemenően alátámasztotta.

A 7. fejezet a Középmagyarországi kkv-k élelmiszerláncba történő bekapcsolódását elemzi. Ezzel kapcsolatban az opponens jogos **ötödik** felvetése az, hogy – tekintettel a terület elméletileg nem kellően feltárt voltára – helyes választás volt módszertanilag az EDA (Exploratory Data Analysis) receptjét követni, de ez nem merülhetett volna ki csupán a PCA (Principal Component Analysis) alkalmazásában. Az adatábrázolások és adattendenciák valóban segítséget jelenthettek volna a leginkább alkalmas elemzési eszköz kiválasztására. Ezen mérlegelés hiányában választottam a sztenderd eszköznek tekintett PCA-t. Kritikáját ellenvetés nélkül elfogadom és a jövőre vonatkozó tanulságként megőrzöm magamnak.

Opponensem a 8. fejezetre vonatkozóan fogalmazza meg a következő, **hatodik** kritikáját. A kritika kiemelten a klaszterezési eljárásra vonatkozik és felveti, hogy csupán egyetlen, a k-medián eljárással képzett csoportosítás instabil lehet. Észrevételét elfogadva megjegyzem, hogy a választott eljárás belül megfelelő alapossággal és godossággal jártam el, hiszen a klaszterek számosságának meghatározásához az általánosan elfogadott próbát, a Calinski-Harabasz pseudo-F indexet használtam, ami egyértelművé tette a két klaszter meglétét. Ezek jellemzőinek bemutatása (37. táblázat és 11. ábra, 109. oldal) egyértelművé teszi, hogy innovációs teljesítmény szempontjából a dichotóm (innovatív – nem innovatív) megkülönböztetése a vállalatoknak jogos és indokolt. A Kruskal-Wallis teszt egyedül a technológiai innováció területén nem szignifikáns, de az összes többi, Scumpeteri innovációs kategóriában, továbbá az innovációs hajlandóságban az.

A 9. fejezetben, az európai innovációs helyzetkép bemutatásában fontos szerepet játszik az innováció fontosságának stratégiai megítélése szignifikáns szerepet játszik a vállalatok innovációs döntéshozatalában. Bírálóm észrevételezi (**hetedik** kritika), hogy sem Spanyolországból, sem Norvégiából nem érkezett válasz erre a kérdésre. Az elemzés alapját képező 2014-es CIS (Community Innovation Survey) felmérés az EUROSTAT megrendelésére készül és mind az egyes országok, mind pedig azon belül az egyes vállalkozások részére önkéntes volt a részvétel. Ezért a kérdőívek kitöltöttségét egyáltalán nem állt módunkban befolyásolni.

Opponensem legfőbb kritikai észrevétele az, hogy a témaválasztás és a határozott kvantitatív közelítés alapvető újszerűsége ellenére kevés átütő nemzetközi publikációm van. Ez tényszerűen valóban megállapítható. Egyrészt azonban szükséges megjegyezni, hogy az MTA doktora követelményeiből a publikációk számában csupán 60%-kal múlom felül a minimum követelményeket, de a WoS és Scopus-os idézettségem 500%-os, ami számomra azt jelenti, hogy a publikációm impaktja igenis jelentősnek mondható. Másrészt le kell rögzíteni, hogy – különösen az elmúlt 5 évben – a nemzetközi reputációm az is mutatja, hogy két olasz PhD hallgató (Giuseppina Rizzo, Palermói Egyetem és Manal Hamam, Cataniai Egyetem) itt Budapesten, az én vezetésemmel írta cikkalapú PhD dolgozatát, amelyek termékeit kivétel nélkül D1, Q1 és Q2-es folyóiratokban jelentettük meg.

Természetesen, az elütések, elgépelések mind az én terhemre írandók, köszöm bírálómnak, hogy észrevette azokat.

Végül köszönetemet fejezem ki azért is, hogy nyilvános vitára alkalmasnak ítéli a dolgozatomat.

Budapest, 2023. december 18.

Tóth József
pályázó